

**КОМУНАЛЬНА УСТАНОВА
“ЦЕНТР ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНИХ
ПРАЦІВНИКІВ КОЛОМІЙСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ”**

ПОГОДЖЕНО

консультативною радою
комунальної установи
«Центр професійного розвитку
педагогічних працівників
Коломийської міської ради
Івано-Франківської області»
Протокол від 10.08.2026 р. № 3

ЗАТВЕРДЖЕНО

директором комунальної установи
«Центр професійного розвитку
педагогічних працівників
Коломийської міської ради
Івано-Франківської області»
від 10.08.2026 р. № 15-од

(підпис)

(прізвище та ініціали)

ПРОГРАМА

підвищення кваліфікації педагогічних працівників

**«ОРІЄНТИР ПІДТРИМКИ.
ІНКЛЮЗІЯ В ЩОДЕННІЙ ПРАКТИЦІ ПЕДАГОГА»**

Коломия – 2026

Розробник: комунальна установа «Центр професійного розвитку педагогічних працівників Коломийської міської ради Івано-Франківської області» (Грицюк І.В., директор комунальної установи «Центр професійного розвитку педагогічних працівників Коломийської міської ради Івано-Франківської області»; Дем'янчук В.М., Ковальська М.В., Саламіна І.І., Боледзюк А.Р., консультанти комунальної установи «Центр професійного розвитку педагогічних працівників Коломийської міської ради Івано-Франківської області»); Рекуник М.Д., фахівець комунальної установи «Інклюзивно-ресурсний центр Коломийської міської ради Івано-Франківської області».

Напрямок підвищення кваліфікації: особливості впровадження інклюзивного навчання та реалізація педагогічної підтримки учнів з особливими освітніми потребами на рівні базової середньої освіти.

Розроблено на основі типової програми: Типова програма підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти (наказ МОН від 12.10.2022 № 904).

Термін дії програми: з 10.08.2026 до 10.08.2031 року.

Рецензенти:

Островська Людмила, дефектолог, логопед, директор комунальної установи «Інклюзивно-ресурсний центр Коломийської міської ради Івано-Франківської області».

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми. Актуальність програми підвищення кваліфікації зумовлена потребою педагогів у практичних інструментах організації інклюзивного навчання. Як визначити індивідуальні освітні потреби учня, розробити дієву індивідуальну програму розвитку, обрати доцільні адаптації та модифікації й створити доступне освітнє середовище? Саме ці питання потребують не лише теоретичного розуміння, а й упевнених практичних рішень.

Програма допоможе педагогам удосконалити підходи до підтримки учнів з особливими освітніми потребами, опанувати цифрові інструменти та застосовувати принципи універсального дизайну навчання. Отримані знання й практичні вміння стануть основою для планування доступних навчальних завдань, ефективної взаємодії та створення умов, у яких кожен учень зможе брати активну участь в освітньому процесі.

Цільова група: учителі закладів загальної середньої освіти, які забезпечують реалізацію Державного стандарту базової середньої освіти, педагогічні працівники закладів дошкільної освіти.

Обсяг (тривалість): 15 годин (0,5 кредиту ЄКТС).

Особливості реалізації програми: передбачає гнучкий графік навчання.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: інституційна (очна, змішана, дистанційна).

Мета підвищення кваліфікації: удосконалення професійних компетентностей педагогічних працівників щодо організації та реалізації інклюзивного освітнього процесу, формування готовності враховувати індивідуальні освітні потреби учнів, застосовувати інструменти індивідуальної підтримки, адаптації та модифікації освітнього процесу, створювати доступне освітнє середовище, використовувати цифрові технології та принципи універсального дизайну навчання.

Завдання підвищення кваліфікації:

- актуалізувати знання педагогічних працівників щодо сучасних підходів і нормативно-правових засад організації інклюзивного навчання;
- удосконалити вміння організовувати інклюзивний освітній процес з урахуванням індивідуальних освітніх потреб учнів;
- сформувані практичні навички розроблення та реалізації індивідуальної програми розвитку учня;
- удосконалити вміння визначати та застосовувати доцільні адаптації й модифікації освітнього процесу;
- розширити арсенал педагогічних інструментів підтримки учнів з особливими освітніми потребами та створення доступного освітнього середовища;

- сформувати готовність використовувати цифрові технології та інструменти дистанційного навчання в умовах інклюзивної освіти;
- розвинути здатність аналізувати професійні ситуації та приймати обґрунтовані педагогічні рішення в інклюзивному освітньому процесі.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

Б2. Емоційно-етична компетентність.

Б3. Компетентність педагогічного партнерства.

В1. Інклюзивна компетентність.

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

- удосконалено вміння організації інклюзивного навчання, розроблення ІПР, застосування адаптацій і модифікацій;
- поглиблено знання про індивідуальні освітні потреби учнів, доступне освітнє середовище та універсальний дизайн навчання;
- сформовано готовність використовувати педагогічні й цифрові інструменти підтримки учнів з особливими освітніми потребами.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації

Оцінювання результатів навчання здійснюється упродовж реалізації програми та охоплює лекції, практичні завдання, самостійне опрацювання матеріалів, рефлексію та підсумкове тестування.

Результати навчання визначаються за двома рівнями:

«зараховано» - учасник виконав усі практичні завдання та набрав за результатами підсумкового тестування не менше 60% від максимально можливої кількості балів;

«не зараховано» - учасник не виконав усіх практичних завдань та / або набрав менше 60% від максимально можливої кількості балів.

Документ про підвищення кваліфікації видається учаснику, який отримав результат «зараховано».

Учасник, який за результатами підсумкового тестування набрав менше 60%, має право на одну повторну спробу.

Документ про підвищення кваліфікації: сертифікат про підвищення кваліфікації

Вартість: 250 грн.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програмою передбачено інтерактивні лекційні заняття, під час яких розглядаються сучасні підходи до організації інклюзивного навчання, особливості командного супроводу та створення індивідуальної програми розвитку, принципи адаптації й модифікації освітнього процесу, організацію доступного освітнього середовища, а також можливості використання цифрових технологій навчання в роботі з учнями з особливими освітніми потребами.

Практичні заняття мають практико-орієнтований характер і спрямовані на аналіз конкретних педагогічних ситуацій, визначення індивідуальних освітніх потреб учнів, практичне опрацювання ППР, добір доцільних адаптацій і модифікацій, педагогічних та цифрових інструментів підтримки, проєктування доступного освітнього середовища й фрагментів уроку з використанням принципів універсального дизайну навчання.

Самостійна робота спрямована на поглиблення змісту навчання та перенесення його у власну професійну практику. Вона передбачає опрацювання навчально-методичних матеріалів, аналіз нормативних положень і практичних ситуацій, добір інструментів відповідно до визначених освітніх потреб, виконання індивідуальних завдань та професійну рефлексію.

Зміст програми структуровано у 2 змістові модулі та 6 взаємопов'язаних тем, що послідовно охоплюють питання організації інклюзивного освітнього процесу та практичної діяльності педагога. Навчання завершується підсумковим тестуванням, спрямованим на визначення рівня засвоєння змісту програми та готовності застосовувати набуті знання й уміння у професійній діяльності.

Загальний обсяг програми становить 15 годин, з них: 4,5 години - лекційні заняття, 6,5 години - практичні заняття, 3 години - самостійна робота, 1 година - контрольні заходи. За результатами успішного завершення навчання та проходження підсумкового оцінювання учасники отримують сертифікат.

Навчально-тематичний план

Назва навчальних тем	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
МОДУЛЬ 1. Організація інклюзивного освітнього процесу					
Тема 1.1. Сучасні підходи до організації інклюзивного навчання.	1	1			2

Тема 1.2. Індивідуальна програма розвитку учня: структура, зміст і практичне застосування.	1	1	0,5		2,5
Тема 1.3. Адаптація та модифікація освітнього процесу відповідно до потреб учня	0,5	1	1		2,5
Разом за модулем	2,5	3	1,5		7
МОДУЛЬ 2. Інклюзія в щоденній практиці педагога					
Тема 2.1. Доступне освітнє середовище та практичні інструменти підтримки учня	1	1	0,5		2,5
Тема 2.2. Використання цифрових технологій та дистанційного навчання під час інклюзивного навчання	0,5	1,5	0,5		2,5
Тема 2.3. Універсальний дизайн навчання в інклюзивному освітньому процесі	0,5	1	0,5		2
Разом за модулем	2	3,5	1,5		7
Підсумкові заходи				1	
Усього	4,5	6,5	3	1	15

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. Організація інклюзивного освітнього процесу

Тема 1.1. Сучасні підходи до організації інклюзивного навчання.

Сучасне розуміння інклюзивного навчання. Принципи забезпечення рівного доступу до освіти та участі кожного учня в освітньому процесі. Основні поняття та нормативно-правові засади організації інклюзивного навчання. Особливості організації освітнього процесу з урахуванням різноманітності учнів та їхніх індивідуальних освітніх потреб. Команда психолого-педагогічного супроводу як основа системної підтримки учня. Розподіл ролей і відповідальності між педагогічними працівниками, асистентом учителя, фахівцями та батьками. Взаємодія учасників освітнього процесу під час визначення потреб учня, планування підтримки та аналізу її результативності.

Тема 1.2. Індивідуальна програма розвитку учня: структура, зміст і практичне застосування.

Призначення та роль індивідуальної програми розвитку в організації інклюзивного навчання. Визначення індивідуальних освітніх потреб і сильних сторін учня. Структура та основні складові ІПР. Визначення цілей, завдань, необхідних адаптацій, модифікацій та інших заходів підтримки. Особливості командного розроблення, реалізації та перегляду ІПР. Узгодження змісту ІПР з освітньою програмою та організацією освітнього процесу. Практичний аналіз ІПР та визначення напрямів удосконалення підтримки учня.

Тема 1.3. Адаптація та модифікація освітнього процесу відповідно до потреб учня.

Поняття та відмінності адаптації і модифікації освітнього процесу. Визначення доцільності застосування адаптацій і модифікацій відповідно до індивідуальних освітніх потреб учня. Адаптація змісту, способів подання навчального матеріалу, завдань, навчального середовища, темпу роботи та способів взаємодії. Особливості модифікації змісту навчання та очікуваних результатів. Практичний добір адаптацій і модифікацій до конкретних навчальних ситуацій.

МОДУЛЬ 2. Інклюзія в щоденній практиці педагога

Тема 2.1. Доступне освітнє середовище та практичні інструменти підтримки учня.

Поняття доступного, безпечного та комфортного освітнього середовища. Виявлення чинників, які можуть ускладнювати участь учня в освітньому процесі. Організація простору, навчальних матеріалів та взаємодії з урахуванням індивідуальних потреб учнів. Педагогічні інструменти підтримки учнів з особливими освітніми потребами. Вибір способів комунікації, організації діяльності, надання інструкцій, дозування навчального навантаження та

підтримки самостійності учня. Практичний аналіз педагогічних ситуацій і добір способів підтримки відповідно до визначених потреб.

Тема 2.2. Використання цифрових технологій та дистанційного навчання під час інклюзивного навчання

Можливості цифрових технологій для забезпечення доступності та індивідуалізації навчання. Добір цифрових ресурсів відповідно до освітніх потреб учнів. Використання цифрових інструментів для подання навчального матеріалу, комунікації, виконання завдань та отримання зворотного зв'язку. Особливості організації дистанційного навчання учнів з особливими освітніми потребами. Адаптація цифрового контенту, інструкцій та навчальних завдань. Інструменти підтримки участі учня в синхронному та асинхронному навчанні. Практичний добір цифрових рішень для конкретних освітніх ситуацій.

Тема 2.3. Універсальний дизайн навчання в інклюзивному освітньому процесі.

Принципи універсального дизайну навчання та їх значення для забезпечення доступності освітнього процесу. Планування навчання з урахуванням різноманітності учнів ще на етапі підготовки освітнього процесу. Різні способи представлення навчальної інформації, залучення учнів до навчання та демонстрації результатів навчальної діяльності. Поєднання універсального дизайну навчання з індивідуальними адаптаціями та іншими видами педагогічної підтримки. Практичне проєктування навчальних завдань і фрагментів уроку з урахуванням принципів універсального дизайну навчання.

3.1. Орієнтовний перелік практичних завдань:

1. Аналіз педагогічної ситуації та визначення індивідуальних освітніх потреб учня, сильних сторін і необхідних способів підтримки.
2. Практичне опрацювання індивідуальної програми розвитку: визначення цілей, завдань і заходів підтримки учня відповідно до його освітніх потреб.
3. Добір адаптацій і модифікацій освітнього процесу до конкретної навчальної ситуації з обґрунтуванням їх доцільності.
4. Аналіз освітнього середовища та визначення практичних способів забезпечення доступності, безпеки й активної участі учня в освітньому процесі.
5. Добір педагогічних і цифрових інструментів підтримки учня відповідно до визначених освітніх потреб та особливостей організації навчання.
6. Адаптація навчального завдання для дистанційного навчання з урахуванням індивідуальних потреб учня.
7. Проєктування фрагмента уроку з використанням принципів універсального дизайну навчання та різних способів представлення інформації, залучення учнів і демонстрації результатів навчання.

3.2. Орієнтовний перелік питань для самостійного опрацювання

1. Опрацювання нормативно-правових засад організації інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти,

2. Визначення основних функцій членів команди психолого-педагогічного супроводу та особливостей їхньої взаємодії під час забезпечення індивідуальної підтримки учня.

3. Аналіз структури та змісту індивідуальної програми розвитку, особливості її розроблення, реалізації та перегляду.

4. Порівняння особливостей адаптації та модифікації освітнього процесу й визначення умов їх застосування відповідно до індивідуальних освітніх потреб учня.

5. Визначення можливостей цифрових технологій і дистанційного навчання для забезпечення доступності навчання та участі учнів з особливими освітніми потребами в освітньому процесі.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Про освіту : Закон України від 05 верес. 2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

2. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16 січ. 2020 р. № 2628-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>

3. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 р. : розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 груд. 2016 р. № 988-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text>

4. Державний стандарт базової середньої освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 30 верес. 2020 р. № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>

5. Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти з академічної доброчесності : наказ Міністерства освіти і науки України від 18 груд. 2024 р. № 1759. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-tipovoyi-programi-pidvishhennya-kvalifikaciyi-pedagogichnix-pracivnikiv-zakladiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti-z-akademichnoyi-dobrochesnosti>

6. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 15 верес. 2021 р. № 957. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text>

7. Про внесення змін до Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 5 лют. 2026 р. № 129. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/129-2026-%D0%BF#Text>

8. Про затвердження Положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 08 черв. 2018 р. № 609. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0609-18#Text>

Основна література

1. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Інклюзія: покроково для педагогів : навч.-метод. посіб. Київ, 2023. 232 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/739317/1/Kolupaeva.Taranchenko.Inclusia.Pokrokov_o.pdf

2. Ярмола Н. А., Квітка Н. О., Лапін А. В., Коваль-Бардаш Л. В. Організація інклюзивного навчання в умовах кризових викликів : навч.-метод. посіб. Київ : ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. 106 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/739377/1/%D0%9E%D0%A0%D0%93%D0%90%D0%9D%D0%86%D0%97%D0%90%D0%A6%D0%86%D0%AF%20%D0%86%D0%9D%D0%9A%D0%9B%D0%AE%D0%97%D0%98%D0%92%D0%9D%D0%9E%D0%93%D0%9E%20%D0%9D%D0%90%D0%92%D0%A7%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF%20%D0%92%20%D0%A3%D0%9C%D0%9E%D0%92%D0%90%D0%A5%20%D0%9A%D0%A0%D0%98%D0%97%D0%9E%D0%92%D0%98%D0%A5%20%D0%92%D0%98%D0%9A%D0%9B%D0%98%D0%9A%D0%86%D0%92.pdf>

3. Компанець Н. М. Навчальна поведінка дитини з ООП: рівні поведінкового втручання : наук.-метод. посіб. Київ : ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2025. 88 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/747310/1/Kompanets_Navchalna_povedinka.pdf

4. Ярмола Н. Інклюзивне навчання. Київ : ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2025. 125 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/747924/1/%D0%9F%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%86%D0%BD%D0%BA%D0%BB%D1%8E%D0%B7%D1%96%D1%8F_%D0%AF%D1%80%D0%BC%D0%BE%D0%BB%D0%B0%20%D0%B1%D1%96%D0%B1%D0%BB.pdf

Додаткова література

1. Войтко В. В. Синдром дефіциту уваги і гіперактивності (СДУГ) у дітей: психолого-педагогічний супровід : навч.-метод. посіб. Кропивницький : КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2023. 76 с. URL: <https://www.slideshare.net/slideshow/ss-85280457/85280457#2>

2. Джин Айрес Е., Роббінс Д. Дитина і сенсорна інтеграція. Розуміння прихованих проблем розвитку. Київ : Видавництво Ростислава Бурлаки, 2024. 266 с.

3. Методичні рекомендації щодо організації практичної роботи зі здобувачами освіти з інтелектуальними труднощами в умовах інклюзивного навчання. 11 верес. 2024 р. URL: <https://uied.org.ua/2024/09/12246/>